

Halászi Aladár

Quasimoda

Megvolt neki mindene, de testrészei között az arányok úgy alakultak, mintha egy rendőrségi buta komputer keverte volna ki mozaikképül egy tétova szemtanú vallomása alapján. A végtelenségig szabályos gömböt alkotott a feje. Hosszú, seszínű haja seprű cirokjaként takarta széles vállát, mert csak egy műanyag pánttal fogatta át a két füle között. Vékony nyakából le és fel úgy folytatódott, mint egy gyerekrajz: karó és a rászúrt tők, aztán egy henger a tomporáig, ebből ered a végig egyenes és egyenletese vastag lába. Karjai valószínűtlenül rövidek, dereka szinte semmi. E futurista szoborhoz kellett kárpótlásul a negyvenkettes láb, hogy állhasson, sőt járhasson is rajta.

A középiskola első éveiben betudták a bakfis kor arányt bontó fejlődésének, így csak furcsállták, nem gondolták, hogy a természet provokátlanul is támadhat. E külsőhöz meglehetősen nagy érzékenység társult. Ha környezetében valaki szépről vagy csúnyáról szólt, mindjárt magára értette. Igyekezett úgy alakítani a beszélgetést, hogy a szerinte jó tulajdonságairól és szép testrészeiről szó essék:

– Nézd meg a bőrömet! Nincs rajta egy pattanas sem. Ezt nem kell kenni, mégis egészséges, rugalmas, bársonyos; az én hajam sokkal hosszabb; jóval kisebb a szám; a szemem sötétebb kék, mint az övé – sorjázta tájanatómiai részeit.

Környezete nagy ívben került az esztétikai szentenciákat a közelében, de ha külső ember pottyant e szűk körbe, akkor tett valami megjegyzést vagy mozdulatot, amelyből egyértelműen kiderült: ilyet még nem látott. Intelligenciájától függött, miként rejtette el tolakodó kíváncsiságát, amellyel általában kétféjű borjúhoz szokott közeledni az ember.

Az érettségi bankett már az elején elszomorította, hiszen ekkorra minden lány tudott valakit keríteni magának, nem egynek vőlegénye volt már; minden fiú hívott a vacsora utánra egy-egy csitrit – két pár alakult az osztályból is –, csak ő maradt egyedül, mint az ujjam. Ráadásul egy osztálytársának a vőlegényje-

löltje kapatosan azt találta mondani, hogy ugyan nem szép, de van benne valami... visszataszító. Nem feléje fordulva ökörködött, de úgy intézte, hogy feltétlenül hallja.

Vigasztalhatatlan lett a lány. A wc-ben vörösre sírta a szemét. A többiek megsajnálták, és a legnépszerűbb fiút rábeszéltek, kérje már fel táncolni. A megbántott lány közelében tánc alkalmával csak akkor volt legény a négy év alatt, ha ő is beállt a körbe "érintés nélkül" lötyögni.

– Megdumáltatok, de sokba fog ez nektek kerülni, mert ma még keveset ittam – nevetett Tomi. – Lássuk a medvét! – Erre a többiek hahotáztak. – Na, mikor hívjátok már Quasimodát? – Gyere Gizus! Hív Tomi meg a többiek! – unszolták a wc előszobájából kifelé tuszkolva a lányt.

– Csak ugrattok. Nem volt elég mára a sértésekből?! Hagyjatok békén! Megyek haza – durcáskodott Quasimoda, de azért engedte kivezetni magát a folyosóra.

– Ma mindenki mindenkivel táncol. Te sem maradhatsz ki a társaságból amiatt a tahó miatt. Ne törődj vele, hiszen részeg – gyözködte a padtársa.

Így már könnyebb volt táncba vinni. Tomi fölállt a megterített asztaltól, bátorságot merített egy pohár konyakból, majd teátrális mozdulatokkal felkérte Quasimodát. A lemezlovas a lányok előzetes kérésére táncversenyt hirdetett, melynek díja egy üveg vodka és egy tíz másodpercig tartó nyilvános csók azzal a másnemiével, akivel a győztes akarja.

Az amorf leány tudott táncolni annak ellenére, hogy nem sokat gyakorolhatta a négy év alatt a többiekkel. Otthon, egyedül módolta ki és gyakorolta a tv-ben látottak alapján. Ennek köszönhetően már az első lépések után sikerült Tomival összehangolódniuk. Attól kezdve csak a fiú tekintetét kereste, aki jobbára a mutatványuknak a környezetre gyakorolt hatását fürkészte az arcokon. Körülállták őket, tapssal adva nyomatékot a zene ritmusának és a mozdulatoknak. Gizus észre sem vette, hogy már csak egyedül járják. Tamásnak sem tűnt fel, sőt még figurákat is vitt a táncba. Akkor is lett volna esélyük a vodkára, csókra, ha mindenki járta volna, de a díjra kettejük közül csak a lány gondolt. Hátravetett, megingatott fején a haj a tehetetlenség törvényét követve hol betakarta arcát, hol fölfedte. Pirosodott és izzadt. Egy kis köteg haj az arcára és az ajkára tapadt, ami miatt többször megrántotta oldalra a fejét. Ruhája teste több pontján rátapadt a bőrére. Egy nedves göngyöleg volt az egész lány, azonban stabilan tartotta magát nagy cipőjében, amely a többiekétől eltérően lapos sarkú volt.

Amikor elhallgatott a zene, boldogan nézett körbe. Fél kézzel a haját igazgatta, másikkal a ruháját fejtette le a bőréről. Tamás is csak fújtatott, a többiek meg vastapssal skandálták: csó-kot aka-runk! A fiú mintha meg lett volna babonázva, a tolláskodó, mosolygó párjához lépett, és előírászerűen megcsókolta. Visongott a publikum. Hárman is hoztak egy-egy üveg vodkát Tamásnak mondván, ennél sokkal többet ért a buli. A fiú bohókásan intett partnere felé, megsztva, áthárítva a dicsőséget, mint azt a hangversenyen vagy a cirkuszban teszik a szereplők. Az egyik üveget felbontva átnyújtotta Gizinek, de a lány nem ivott belőle, a fiú is csak egyet kortyintott, majd leült az asztalhoz és sörrel folytatta. A második üvegnél szólalt meg a mellette ülő Nellihez fordulva:

– Ugye jól csináltam.

– Túl jól. Azt hittem, engem csókolsz meg, nem azt a bányarémet. De ha neked az tetszik jobban, akkor tessék, szabad. Bizonyára nem utasít vissza – perelt a lány.

– Jobb lenne, ha nem volnának ilyen hülye ötleteitek, mint ez a tánc meg a csók, mert látod, nem tudok ellentmondani, teljesítem a parancsod.

– Úgy látom, nem is esett nehezedre. Új hús a terítéken – zsémbelt Nelli.

– Bolond vagy, csak éppen nem forogsz – nevetett a fiú kissé már bosszúsan.

– Forogtatok ti eleget – folytatta Nelli, de a fiú felállt, vitte magával a megkezdett üveg sört pohár nélkül. Kiment az előcsarnokba. Quasimoda cigarettázva a falhoz támasztott háttal hűsölt. Tamás feléje nyújtotta a sört. A lány ivott néhány apró kortyot, majd visszaadta. Szó nélkül tartotta a fiú szája elé a cigarettát. Tamás hosszan szívta. Közben megjelent Nelli is kényszeredett mosollyal az arcán, de villogott a szeme. Tamás ráfújta a füstöt, az üveget átadta Gizinek, és zsebre dugott kézzel a wc felé indult.

Nelli közel hajolt osztálytársához, amikor partnere már belépett a Férfiak feliratú ajtón:

– Mielőtt kikezdenél a fiúmmal, nézz a tükörbe! Kis hülye Quasimoda! – sziszegte visszafojtott indulattal.

– Nem is tudtam, hogy már a te fiúd. Az érettségi előtti délután Orsival láttam félreérthetetlen helyzetben a Tisza-parton – mondta Quasimoda kárörömmel a hangjában, kissé főlegyenesedve a fal mellett. A “hülye” szót mintha nem is hallotta volna.

– Hiába szaglászol Tomi után, tojik rád! – emelte meg hangját Nelli, még közelebb hajolva választott vetélytársához, mint az előbb. Mintha hájjal kengették volna a csúnya lányt, úgy hatott rá az immár egyértelművé vált féltékenység. Soha nem érzett még ekkora hatalmat mások fölött. Mindig csak elszenvadni kényszerült a sértéseket, de most egy pillanatilag ő van fölül, így lefaraghat valamit a soha be nem hozható hátrányából. Nem is gondolt hirtelen a fiúra, mert annál realistább volt, mintsem komolyan elhitt volna egy mákszemnyi esélyt is nála, mégis jólesett a helyzet magaslatán egy tüskét szúrni Nelli körme alá. Hogy teljes legyen öröme, az eddigieket meg is toldotta:

– Lehet, hogy hiába járok utána, mégis azt mondta, a buli után engem kísér haza.

A füllentést mindketten úgy élték meg, mintha igaz lett volna. Nelli semmit nem tudott mondani, Gizi kihúzta magát. Tomi ekkor jelent meg a folyosón. Hamar átlátta a helyzetet, és ügyet sem vetve a lányokra, bevonult a terembe. Nelli rögtön utána ment, Quasimoda pedig elindult a kijárat felé.

Zelnik Csaba Ákos:

Helyzetjelentés

Bámul a bamba.
A jó bíztat és becsap.
Működik a bürokrácia,
másban a becsvágy.
5-ben a tömeggyilkos éli virágkorát.
4-ben egy áldozatot tisztelhetünk, míg
3 az ártatlan áruló, akit
2 előz meg, az átkozott babonáság.
1 esze fanyarul erkölcstelen.
0-nak se füle, se farka.
1-661211-5716 másik bolygóra költözhet, ha
nem ízlik a cukorka.

Akkor

Akkor örömmel szemben jöttél
és én nem tudtam milyen legyek,
ha Neked olyan mindegy.
Megsejtetem csipke szemed igazságát, hogy
győtrelemmel gyülsz körém és
gyönyörű leöltözésed nem az enyém.
Nevetség tört reám,
betörve Téged is.
Megbontva utoljára feküdtünk az ágyon együtt
a száguldó nyárban.
Később elszenvedtem, ahogy
vesztésemet nézed.
Féltem Tőled,
mint bizonytalan titkos végkifejlettől;
hatalmad könyörtelen lett fölöttem.
Akkor hirtelen azt találtad mondani
mégis szeretsz.
Bevallom – ma sem hiszem.

Maller Sándor

Patak lelke

Arról szeretnék beszélni, ami minden patakié, ittmaradóé és innen elkerülté, ami máig sincs megfogalmazva: Patak lelkéről.

Patak lelkét inkább csak érezzük, de hogy van – és ez a fontos – abban mindnyájan egyetértünk.

Felsorolom néhány vonását, csak néhányat, ahogy én érzem, s bizonyára velem együtt mások is: ezzel is tisztul, ha nem is lesz teljes a kép.

Pataknak élő múltja van s ez könnyen kel életre: ez egyik erőforrása. Patak egyidős a letelepülő magyarsággal: családfáját Árpádig tudja visszavezetni. Az először idelátogató is így érzi ezt, akárcsak Németh László tette, aki kicsin múltot, hogy idetelepedjék. A beszédes kövek között itt századokban mérik az időt.

Patak a magyar történelmi nosztalgia élő valósága. A múltat, ami annyiszor volt keserű, nehéz, csaknem elviselhetetlen, szép emlékekkel szebbé színezi az igazinál, annak eszmévé finomult másává, s teszi ezt kurucos, csakazértis akarattal. Nagymajtény, Világos, itt csaknem győzelmekké válnak az emlékezés szivárványtörésén.

Patak mindig kicsi volt, de nagy nemzeti múlttal. A Patak felett átvonuló felhők mindig a magyarság felhői voltak – írta róla Móricz Zsigmond. Ne is legyen túl nagy település a jövőben sem! Viszont századokon át város volt, s ma ez egyre jobban szembetűnik.

Ha kicsi, hívjuk hát “Bodrogszéli Athén”-nek, “magyar Cambridge”-nek szerető nagyítással, s akik így nevezték el, így is hitték s így is tették a dolgukat ezen a helyen. Patak az ellentétek városa, sokszor így éreztem, s érzem ma is. Hegyek és az alföld találkozása. Köztük a “szőke Bodrog”, ahogy Szemere Bertalan hívta. De a Tisza is szőke, az a Tiberis, sőt a Nilust is így becézik.

Patak világítótorony, tövében sötétséggel – mondták a gáncsoskodók: rég itt lenne az ideje, hogy végleg leszámoljunk ezzel a valótlansággal!

Patak huzatos helyre feküdt, akárcsak az egész magyarság. Itt csaknem mindig fúj a

szél, mint ma is, a levegő pezsdítő-frissítő, s ilyen az itt élő ember is, legalábbis a java. Diákja meg mozgékony, ezelőtt is az volt: eszik és már megy is tovább – mondták róla régtől fogva.

Patak, nem egyszer, merészen újító vállalkozás volt, s legyen az továbbra is. Nem várta, hanem elébe ment a tavasznak, s tegye ezt a jövőben is, jó érzékkel, jó hallással. Megfelelő kézben Patak mindig anyag – jó anyag – volt, ahogy Széchenyi is ennek érezte, amikor itt járt.

Ha ma is egységben látjuk lehetőségeit s úgy fogjuk mederbe, nemcsak a tájhaza kulturális központja lehet.

Pataknak jobb a híre, mint a valóság: ez is egyik ellentéte, de egyben erőssége is, amikor a múltjából kellett vagy kell élnie: századok adta önvédelem ez a szükség idején.

Patak ma is az iskolák városa, s maradjon is az, a jó iskolaké, az egyre jobb iskolaké, egy biztos gazdasági alapon álló város szívében és szíveként. Diáksága a mindenkori magyar társadalom keresztmetszetét tükrözte, így volt a mi időnkben, s maradjon a jövőben is.

Patakot egykor a “szegények iskolájának” hívták, de ne feledjük, hogy gazdag családból származó diákjai nélkül nem segíthetett volna a sok rászoruló tehetséges szegényen évszázadokon át. S a földet, erdőt, szőlőt, házakat adó gazdagok között egész jó nevek vannak: a Perényiek, Rákócziak, Lorántffy Zsuzsanna, a Telekiek, Vayak, Pálóczy-Horváthok, Mudrány András: rájuk ma is büszkén és tisztelettel tekintünk. De annak is örülünk, hogy a kiemelkedő tehetségekkel továbbra is, jelenleg is foglalkoznak itt: Patak legyen hű önmagához ebben is.

Patakról nemcsak elmennek, vissza is jönnek ide: a nyári nagy öregdiák találkozók is tanúk erre.

Patak és iskolái a bárhol élő volt pataki diákoké, a magukat patakiaknak érzőké. Így válik a kisvárosból parttalan nagyváros!

Vára is az övék, s ahogy Lorántffy Zsuzsanna végrendeletében meghagyta: legyen az az egész magyar nemzeté. Azzá lett!

A város vezetőinek, intézményei irányítóinak minden igaz ügyét magunkénak érezzük: vezessenek, s követjük őket.

Miért jövünk vissza Patakra 10-20-50-60, sőt több év múlva is? Mert Pataktól nem lehet elszakadni, csak elköszönni. Keressük az itt hagyott állóképet, ami régen nem a régi már; szembejön velünk a fiatalságunk, ahogy Goethével is történt. Kifényesednek az emlékek, s magunk is szinte megfiatalodunk ebben a pezsgőfürdőben.

Végül – úgy érzem – Patak leglelke, igazi reménysége: megfiatalodni tudása. Különleges képesség és adottság ez. Milyen fiatal és fiatalító itt a kassai szél! Milyen sudár ifjú a két torony! Milyen szép, megújult és sokszínű a régi vár; egyre gazdagodó a Nagykönyvtár és az Egyházkerületi Gyűjtemények; mennyi új kép és szobor van itt! S milyen jól sikerült A Művelődés Háza! S ezek a pataki diákok – csodálkozott az egykori falusi bácsi, harmadik fiát szekereztetve ide – sohasem öregszenek! Így van ez ma is.

A pataki lélek egyik – talán legfőbb – titka újra meg újra megújuló fiatalsága, amelyre – úgy hiszem – nagyon illik Jókai mondata: “Aki önmagát újra teremteni képes, az halhatatlan.”

(Maller Sándor írásának közzétételével folytatjuk azt a sorozatot, amelynek keretében már nem élő pataki tanárok máig aktuális tartalmú, de eddig kiadatlan munkáit tesszük közzé. A fenti gondolatok a pataki diákok 1984. augusztus 19-ei találkozásán hangzottak el, a kézirat lelőhelye: SRK Tudományos Gyűjteményeinek Nagykönyvtára, Kt.d.11.441.)